

Anexa nr. II la Ordinul ministrului educației nr. 3702/21.04.2021

MINISTERUL EDUCAȚIEI

**Programa școlară
pentru disciplina**

ABILITĂȚI DE COMUNICARE ȘI LIMBAJ

**Învățământ special
Clasele pregătitoare – a IV-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** este elaborată conform anexei la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3593/18.06.2014, referitor la aprobarea *Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar- planuri-cadru de învățământ și programe școlare*.

Disciplina **Abilități de comunicare și limbaj** este prevăzută în *Planul cadru pentru învățământul special primar și gimnazial, dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate*, Anexa nr. 9 la O.M.E.N. nr. 3622/18.05.2018 privind aprobarea planurilor-cadru pentru învățământul special preșcolar, primar și gimnazial, în cadrul ariei curriculare *Limbă și comunicare*, cu un buget de timp de 4-5 ore/săptămână pentru fiecare clasă.

Prezenta programă școlară are la bază Legea Educației Naționale nr. 1/2011, care în art. 2, alin (3) precizează: *Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziunea socială și pentru angajarea pe piața muncii*. De asemenea, art. 4, alin (a) și(b) din Legea Educației Naționale nr.1/2011 menționează: *Educația și formarea profesională a copiilor, a tinerilor și a adulților au ca finalitate principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilități, necesare pentru:*

- a. *împlinirea și dezvoltarea personală, prin realizarea propriilor obiective în viață, conform intereselor și aspirațiilor fiecăruia și dorinței de a învăța pe tot parcursul vieții;*
- b. *integrarea socială și participarea cetățenească activă în societate.*

Programa disciplinei **Abilități de comunicare și limbaj** este centrată pe competențe și își propune să aducă în prim plan activitatea didactică orientată spre elev. Cadrele didactice au un rol determinant în implicarea activă și conștientă a elevului în procesul de învățare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele generale se definesc la nivelul disciplinei și se formează pe durata învățământului preuniversitar. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare formale și non-formale.

Conținuturile învățării se constituie din totalitatea achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Acestea sunt grupate pe următoarele domenii:

- Comunicare nonverbală
- Comunicare verbală
- Formarea capacității de citire
- Comunicare scrisă

Sugestiile metodologice cuprind strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă.

În formarea personalității copilului un rol determinant îl are comunicarea. Comunicarea umană reprezintă modul fundamental de interacțiune psihosocială a persoanelor, realizat prin intermediul simbolurilor și al semnificațiilor social generalizate ale realității în vederea obținerii ori modificării unui comportament individual sau de grup.

Comunicarea este un concept complex ce include procesele de receptarea mesajului oral și scris, precum și cele de exprimare orală și scrisă.

Principalul canal de comunicare socială îl reprezintă limbajul, proces psihic superior, motor al dezvoltării gândirii și al formării comportamentelor umane. Comunicarea se poate realiza atât prin limbajul verbal, cât și prin cel non-verbal.

Între limbaj și afectivitate, motivație, gândire există influențe reciproce. La copiii cu dizabilități intelectuale, funcția semiotică este insuficient dezvoltată, ceea ce afectează atât nivelul de dezvoltare a limbajului, capacitatea de comunicare, cât și eficiența operațiilor gândirii, a procedeelelor mnezice.

Având în vedere trăsăturile de specificitate ale elevului cu dizabilitate intelectuală (vâscozitatea genetică, heterocronia dezvoltării, inerția patologică, reprezentări lacunare, plasticitatea scăzută a scoarței cerebrale) și faptul că dezvoltarea gândirii este potențată de comunicarea activă și conștientă, formarea competențelor de utilizare a limbajului verbal și non-verbal are o importanță deosebită. Cu cât un copil are o dizabilitate intelectuală mai accentuată, limbajul său verbal este mai slab dezvoltat, iar ponderea limbajului non-verbal este în creștere.

În acest context, pe fondul apariției frecvente a tulburărilor de limbaj la această categorie de elevi se impune însușirea și utilizarea metodelor de comunicare augmentativă și alternativă de către aceștia. Scopul îl constituie maximizarea potențialului existent, dezvoltarea compensatorie și integrarea socioprofesională. Succesul recuperării elevului cu deficiențe mintale depinde în mare măsură de socializarea prin comunicare non-verbală a acestora, în acest fel putându-se completa ceea ce ei nu pot exprima printr-un limbaj verbal bine dezvoltat.

Comunicarea augmentativă și alternativă cuprinde ansamblul metodelor și mijloacelor de comunicare menite să completeze/să substituie vorbirea (sau și scrierea) atunci când acestea sunt afectate. Mai mult de atât, prin intermediul acesteia este facilitată dezvoltarea autonomiei personale, în vederea formării unui comportament independent.

Programa propusă oferă cadrului didactic oportunitatea de a adapta actul educațional la particularitățile psihoindividuale și de vârstă, la ritmul și preferințele copilului, alegând activitățile accesibile în funcție de potențialul acestuia.

Competențe generale

- 1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**
- 2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**
- 3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**
- 4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare**

CLASA PREGĂTITOARE

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa pregătitoare
1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee;   - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute;   - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute;   - exerciții de identificare a stimulilor vizuali;   - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.);   - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse);   - exerciții-joc de imitare a unor sunete;   - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple;   - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătăi din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.;   - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet;   - exerciții-joc de despărțire în silabe;   - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătăi din palme;   - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe;   - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat;   - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediu familiar   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului;   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor;   - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual;   - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă;   - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi;   - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi;   - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile;   - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal;   - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor;   - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne;   - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual;   - jocuri didactice de expresie mimico-facială;   - jocuri cu marionete;   - jocuri de rol.

Clasa pregătitoare**1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;
- exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;
- exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;
- exerciții de diferențiere a vocalelor;
- exerciții de diferențiere a consoanelor;
- exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;
- exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;
- exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;
- exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;
- exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;
- exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;
- exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;
- exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;
- exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;
- exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.

1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de concentrare a atenției;
- exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;
- exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;
- exerciții-joc de formulare de răspunsuri;
- exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;
- jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;
- exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;
- exerciții-joc de adresare de întrebări simple;
- exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;
- jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**Clasa pregătitoare****2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare**

- exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;
- exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;
- exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;
- lectură după benzi desenate;
- exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;
- exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/eventimentelor familiare prin intermediul cântecelor;
- exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;
- audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;
- exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;

Clasa pregătitoare

- joc de mimă după imagini.

2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari de tipar, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de asocieri literă-sunet;
- exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari de tipar;
- exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.;
- exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului;
- exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari de tipar din cuvinte uzuale mono- și bisilabice;
- exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple;
- exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric;
- exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice;
- exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice;
- exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe;
- citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice;
- exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice;
- exerciții de citire în ritm propriu a silabelor;
- exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa pregătitoare

3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor de tipar, folosind resurse variate

- exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris;
- exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.);
- exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur;
- exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.);
- exerciții de înșirare de mărgelile de dimensiuni diferite;
- exerciții de ruperea hârtiei după un contur;
- exerciții de modelare a plastilinei;
- coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;
- exerciții de trasare după contur;
- realizarea unor măzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris;
- hașurări în spații determinate;
- exerciții de utilizare a foi de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită;
- exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente;
- exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.;

Clasa pregătitoare
- realizarea unor desene cu litere personificate;   - realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris;   - exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă;   - exerciții de coordonare oculo-motorie;   - exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii;   - exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu;   - exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică;   - exerciții de orientare în spațiul de scris;   - exerciții de trasare după contur.
3.2. Identificarea semnelor de punctuație   - observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;   - exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;   - exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt;   - exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt .
3.3. Scrierea literelor de tipar, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii;   - exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere;   - exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar;   - exerciții de unire a punctelor ce compun o literă;   - trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;   - exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate;   - exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână;   - exerciții de copiere a silabelor;   - exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple;   - exerciții de copiere a unor cuvinte simple;   - exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine;   - realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare

Clasa pregătitoare
4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare   - exerciții de asociere imagini-formule de politețe;   - vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe;   - exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe;   - exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare;   - vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare;   - exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare;   - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive;   - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;   - vizite, plimbări, excursii.
4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale   - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;

Clasa pregătitoare	
- dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare; - exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.; - jocuri de rol în contexte familiare; - exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor; - exerciții de formulare de răspunsuri; - exerciții de concentrare a atenției; - exerciții de primire sau oferire a unor complimente.	
4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere	
- exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme; - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme; - exerciții de oferire a unor informații despre sine; - exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini; - exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie; - exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri /evenimente familiare; - exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate; - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate; - jocuri de rol; - dialoguri simple.	

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
Comunicarea non-verbală	- Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	- Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal

Domenii de conținut	Clasa pregătitoare
	- Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă
Citirea	- Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mare de tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	- Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Scrierea corectă a cuvintelor

CLASA I**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**

Clasa I
1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee;   - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute;   - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute;   - exerciții de identificare a stimulilor vizuali;   - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.);   - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse);   - exerciții-joc de imitare a unor sunete;   - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple;   - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătaii din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.;   - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet;   - exerciții-joc de despărțire în silabe;   - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătaii din palme;   - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe;   - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat;   - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediu familiar   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului;   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor;   - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual;   - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă;   - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi;   - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi;   - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile;   - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal;   - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor;   - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne;   - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual;   - jocuri didactice de expresie mimico-facială;   - jocuri cu marionete;   - jocuri de rol.

Clasa I**1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;
- exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;
- exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;
- exerciții de diferențiere a vocalelor;
- exerciții de diferențiere a consoanelor;
- exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;
- exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;
- exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;
- exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;
- exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;
- exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;
- exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;
- exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;
- exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;
- exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.

1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de concentrare a atenției;
- exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;
- exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;
- exerciții-joc de formulare de răspunsuri;
- exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;
- jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;
- exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;
- exerciții-joc de adresare de întrebări simple;
- exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;
- jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**Clasa I****2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare**

- exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;
- exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;
- exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;
- lectură după benzi desenate;
- exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;
- exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/evenimentelor familiare prin intermediul cântecelor;
- exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;
- audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;
- exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;

Clasa I
- joc de mimă după imagini.
2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de asocieri literă-sunet;   - exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari și mici de tipar și de mână;   - exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.;   - exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului;   - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari și mici de tipar și/sau de mână din cuvinte uzuale mono- și bisilabice;   - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple;   - exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric;   - exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice;   - exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice;   - exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe;   - citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice;   - exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice;   - exerciții de citire în ritm propriu a silabelor;   - exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.
2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții joc de asociere cuvânt scris-obiect/imagine;   - exerciții joc de asociere obiect/imagine-cuvânt scris;   - utilizarea softurilor educaționale pentru realizarea corespondenței cuvânt scris-imagine;   - jocuri de completarea unor propoziții lacunare;   - jocuri de rol;   - ghicitori.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa I
3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate   - exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris;   - exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.);   - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur;   - exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.);   - exerciții de înșirare de mărgele de dimensiuni diferite;   - exerciții de ruperea hârtiei după un contur;   - exerciții de modelare a plastilinei;   - coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;   - exerciții de trasare după contur;

Clasa I
- realizarea unor mâzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris;   - hașurări în spații determinate;   - exerciții de utilizare a foi de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului;   - exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită;   - exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente;   - exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.;   - realizarea unor desene cu litere personificate;   - realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris;   - exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă;   - exerciții de coordonare oculo-motorie;   - exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii;   - exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu;   - exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică;   - exerciții de orientare în spațiul de scris;   - exerciții de trasare după contur.
3.2. Identificarea semnelor de punctuație   - observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;   - exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;   - exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt;   - exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt .
3.3. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii;   - exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere;   - exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar;   - exerciții de unire a punctelor ce compun o literă;   - trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;   - exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate;   - exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână;   - exerciții de copiere a silabelor;   - exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple;   - exerciții de copiere a unor cuvinte simple;   - exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine;   - realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.
3.4. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse.   - confecționarea unor felicitări/bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare;   - decorarea unor obiecte sau desene cu ajutorul semnelor grafice;   - exerciții de scriere a unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe/frânte;

Clasa I
- exerciții de citire a mesajului;   - exerciții de copiere a literelor;   - exerciții de copiere a silabelor;   - exerciții de copiere a unor propoziții simple;   - exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagini;   - exerciții de scriere a unor cuvinte simple prin completarea sau combinarea unor silabe;   - exerciții de păstrare a distanței corecte între cuvinte;   - exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un mesaj simplu;   - exerciții de scriere cu majusculă;   - exerciții de scriere a unor cuvinte uzuale sau propoziții simple cu ajutorul softurilor educaționale;   - exerciții de scriere a unui mesaj simplu utilizând lada cu nisip/alfabetarul/litere magnetice;   - organizarea unui panou în clasă destinat transmiterii unor mesaje simple cu ajutorul desenelor, simbolurilor, cuvintelor, enunțurilor simple;   - realizarea unor etichete, fișe, postere, planșe pe teme familiare, după model dat;   - confecționarea unor etichete/materiale necesare în activitatea zilnică.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare

Clasa I
4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare   - exerciții de asociere imagini-formule de politețe;   - vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe;   - exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe;   - exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare;   - vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare;   - exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare;   - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive;   - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;   - vizite, plimbări, excursii.
4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale   - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;   - dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare;   - exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.;   - jocuri de rol în contexte familiare;   - exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor;   - exerciții de formulare de răspunsuri;   - exerciții de concentrare a atenției;   - exerciții de primire sau oferire a unor complimente.
4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere   - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme;   - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme;   - exerciții de oferire a unor informații despre sine;   - exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini;   - exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie;   - exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri /evenimente familiare;

Clasa I
- exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate;   - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate;   - jocuri de rol;   - dialoguri simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa I
Comunicarea non-verbală	- Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	- Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă
Citirea	- Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic - Metoda globală

Domenii de conținut	Clasa I
	- Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	- Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Scrierea unor mesaje scurte - Biletul - Felicitarea - Afișul

CLASA a II-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**

Clasa a II-a
1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee;   - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute;   - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute;   - exerciții de identificare a stimulilor vizuali;   - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.);   - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse);   - exerciții-joc de imitare a unor sunete;   - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple;   - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătăi din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.;   - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet;   - exerciții-joc de despărțire în silabe;   - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătăi din palme;   - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe;   - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat;   - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediul familiar   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului;   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor;   - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual;   - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă;   - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi;   - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi;   - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile;   - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal;   - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor;   - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne;   - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual;

Clasa a II-a
- jocuri didactice de expresie mimico-facială;   - jocuri cu marionete;   - jocuri de rol.
1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;   - exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;   - exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;   - exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;   - exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;   - exerciții de diferențiere a vocalelor;   - exerciții de diferențiere a consoanelor;   - exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;   - exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;   - exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;   - exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;   - exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;   - exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;   - exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;   - exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;   - exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;   - exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;   - exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.
1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de concentrare a atenției;   - exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;   - exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;   - exerciții-joc de formulare de răspunsuri;   - exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;   - jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;   - exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;   - exerciții-joc de adresare de întrebări simple;   - exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;   - jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a II-a
2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare   - exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;   - exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;   - exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;   - lectură după benzi desenate;   - exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;

Clasa a II-a
- exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/evenimentelor familiare prin intermediul cântecelor;   - exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;   - audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;   - exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;   - joc de mimă după imagini.
2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de asocieri literă-sunet;   - exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari și mici de tipar și de mână;   - exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.;   - exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului;   - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari și mici de tipar și/sau de mână din cuvinte uzuale mono- și bisilabice;   - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple;   - exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric;   - exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice;   - exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice;   - exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe;   - citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice;   - exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice;   - exerciții de citire în ritm propriu a silabelor;   - exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.
2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții joc de asociere cuvânt scris-obiect/imagine;   - exerciții joc de asociere obiect/imagine-cuvânt scris;   - utilizarea softurilor educaționale pentru realizarea corespondenței cuvânt scris-imagine;   - jocuri de completarea unor propoziții lacunare;   - jocuri de rol;   - ghicitori.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a II-a
3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate   - exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris;   - exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.);   - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur;   - exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.);   - exerciții de înșirare de mărgelile de dimensiuni diferite;

Clasa a II-a

- exerciții de ruperea hârtiei după un contur;
- exerciții de modelare a plastilinei;
- coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;
- exerciții de trasare după contur;
- realizarea unor mâzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris;
- hașurări în spații determinate;
- exerciții de utilizare a foi de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită;
- exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente;
- exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.;
- realizarea unor desene cu litere personificate;
- realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris;
- exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă;
- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii;
- exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu;
- exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de trasare după contur.

3.2. Identificarea semnelor de punctuație

- observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;
- exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt;
- exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt .

3.3. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii;
- exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere;
- exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar;
- exerciții de unire a punctelor ce compun o literă;
- trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate;
- exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână;
- exerciții de copiere a silabelor;
- exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple;
- exerciții de copiere a unor cuvinte simple;
- exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine;
- realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.

Clasa a II-a**3.4. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse.**

- confecționarea unor felicitări/bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare;
- decorarea unor obiecte sau desene cu ajutorul semnelor grafice;
- exerciții de scriere a unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe/frânte;
- exerciții de citire a mesajului;
- exerciții de copiere a literelor;
- exerciții de copiere a silabelor;
- exerciții de copiere a unor propoziții simple;
- exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagini;
- exerciții de scriere a unor cuvinte simple prin completarea sau combinarea unor silabe;
- exerciții de păstrare a distanței corecte între cuvinte;
- exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un mesaj simplu;
- exerciții de scriere cu majusculă;
- exerciții de scriere a unor cuvinte uzuale sau propoziții simple cu ajutorul softurilor educaționale;
- exerciții de scriere a unui mesaj simplu utilizând lada cu nisip/alfabetarul/litere magnetice;
- organizarea unui panou în clasă destinat transmiterii unor mesaje simple cu ajutorul desenelor, simbolurilor, cuvintelor, enunțurilor simple;
- realizarea unor etichete, fișe, postere, planșe pe teme familiare, după model dat;
- confecționarea unor etichete/materiale necesare în activitatea zilnică.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare**Clasa a II-a****4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare**

- exerciții de asociere imagini-formule de politețe;
- vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe;
- exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare;
- vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare;
- exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare;
- exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive;
- jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;
- vizite, plimbări, excursii.

4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale

- exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;
- dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare;
- exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.;
- jocuri de rol în contexte familiare;
- exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor;
- exerciții de formulare de răspunsuri;
- exerciții de concentrare a atenției;
- exerciții de primire sau oferire a unor complimente.

4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere

- exerciții de emiterie a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme;

Clasa a II-a
- exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme;   - exerciții de oferire a unor informații despre sine;   - exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini;   - exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie;   - exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri /evenimente familiare;   - exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate;   - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate;   - jocuri de rol;   - dialoguri simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Comunicarea non-verbală	- Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	- Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă

Domenii de conținut	Clasa a II-a
Citirea	- Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic - Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	- Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Scrierea unor mesaje scurte - Biletul - Felicitarea - Afișul

CLASA a III-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**

Clasa a III-a
1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee;   - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute;   - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute;   - exerciții de identificare a stimulilor vizuali;   - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.);   - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse);   - exerciții-joc de imitare a unor sunete;   - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple;   - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătăi din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.;   - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet;   - exerciții-joc de despărțire în silabe;   - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătăi din palme;   - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe;   - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat;   - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediu familiar   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului;   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor;   - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual;   - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă;   - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi;   - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi;   - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile;   - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal;   - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor;   - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne;   - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual;   - jocuri didactice de expresie mimico-facială;   - jocuri cu marionete;   - jocuri de rol.

Clasa a III-a**1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare**

- exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;
- exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;
- exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;
- exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;
- exerciții de diferențiere a vocalelor;
- exerciții de diferențiere a consoanelor;
- exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;
- exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;
- exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;
- exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;
- exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;
- exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;
- exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;
- exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;
- exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;
- exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.

1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții-joc de concentrare a atenției;
- exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;
- exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;
- exerciții-joc de formulare de răspunsuri;
- exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;
- jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;
- exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;
- exerciții-joc de adresare de întrebări simple;
- exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;
- jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**Clasa a III-a****2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare**

- exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;
- exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;
- exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;
- lectură după benzi desenate;
- exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;
- exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/eventimentelor familiare prin intermediul cântecelor;
- exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;
- audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;
- exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;

Clasa a III-a
- joc de mimă după imagini.
2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare
- exerciții-joc de asocieri literă-sunet;   - exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari și mici de tipar și de mână;   - exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.;   - exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului;   - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari și mici de tipar și/sau de mână din cuvinte uzuale mono- și bisilabice;   - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple;   - exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric;   - exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice;   - exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice;   - exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe;   - citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice;   - exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice;   - exerciții de citire în ritm propriu a silabelor;   - exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.
2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare
- exerciții joc de asociere cuvânt scris-obiect/imagine;   - exerciții joc de asociere obiect/imagine-cuvânt scris;   - utilizarea softurilor educaționale pentru realizarea corespondenței cuvânt scris-imagine;   - jocuri de completarea unor propoziții lacunare;   - jocuri de rol;   - ghicitori.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a III-a
3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate
- exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris;   - exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.);   - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur;   - exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.);   - exerciții de înșirare de mărgelile de dimensiuni diferite;   - exerciții de ruperea hârtiei după un contur;   - exerciții de modelare a plastilinei;   - coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;   - exerciții de trasare după contur;

Clasa a III-a

- realizarea unor mâzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris;
- hașurări în spații determinate;
- exerciții de utilizare a foi de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului;
- exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită;
- exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente;
- exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.;
- realizarea unor desene cu litere personificate;
- realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris;
- exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă;
- exerciții de coordonare oculo-motorie;
- exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii;
- exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu;
- exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică;
- exerciții de orientare în spațiul de scris;
- exerciții de trasare după contur.

3.2. Identificarea semnelor de punctuație

- observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;
- exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt;
- exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt.

3.3. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare

- exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii;
- exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere;
- exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar;
- exerciții de unire a punctelor ce compun o literă;
- trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate;
- exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână;
- exerciții de copiere a silabelor;
- exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple;
- exerciții de copiere a unor cuvinte simple;
- exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine;
- realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.

3.4. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse.

- confecționarea unor felicitări/bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare;
- decorarea unor obiecte sau desene cu ajutorul semnelor grafice;
- exerciții de scriere a unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe/frânțe;

Clasa a III-a

- exerciții de citire a mesajului;
- exerciții de copiere a literelor;
- exerciții de copiere a silabelor;
- exerciții de copiere a unor propoziții simple;
- exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagini;
- exerciții de scriere a unor cuvinte simple prin completarea sau combinarea unor silabe;
- exerciții de păstrare a distanței corecte între cuvinte;
- exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un mesaj simplu;
- exerciții de scriere cu majusculă;
- exerciții de scriere a unor cuvinte uzuale sau propoziții simple cu ajutorul softurilor educaționale;
- exerciții de scriere a unui mesaj simplu utilizând lada cu nisip/alfabetarul/litere magnetice;
- organizarea unui panou în clasă destinat transmiterii unor mesaje simple cu ajutorul desenelor, simbolurilor, cuvintelor, enunțurilor simple;
- realizarea unor etichete, fișe, postere, planșe pe teme familiare, după model dat;
- confecționarea unor etichete/materiale necesare în activitatea zilnică.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare**Clasa a III-a****4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare**

- exerciții de asociere imagini-formule de politețe;
- vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe;
- exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe;
- exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare;
- vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare;
- exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare;
- exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive;
- jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;
- vizite, plimbări, excursii.

4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale

- exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;
- dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare;
- exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.;
- jocuri de rol în contexte familiare;
- exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor;
- exerciții de formulare de răspunsuri;
- exerciții de concentrare a atenției;
- exerciții de primire sau oferire a unor complimente.

4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere

- exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme;
- exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme;
- exerciții de oferire a unor informații despre sine;
- exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini;
- exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie;
- exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri /evenimente familiare;

Clasa a III-a
- exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate;   - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate;   - jocuri de rol;   - dialoguri simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a III-a
Comunicarea non-verbală	- Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	- Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă
Citirea	- Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic - Metoda globală

Domenii de conținut	Clasa a III-a
	- Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	- Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Scrierea unor mesaje scurte - Biletul - Felicitarea - Afișul

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și transmiterea de mesaje simple orale și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare**

Clasa a IV-a
1.1. Perceperea, identificarea și discriminarea de sunete cunoscute din mediul înconjurător și localizarea surselor sonore, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de ascultare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - exerciții-joc de identificare a unor sunete (zgomote, onomatopee);   - jocuri de interpretare a unor cântece ce conțin onomatopee;   - jocuri de recunoaștere a vocilor cunoscute;   - audiții muzicale ale unor cântece interpretate de voci cunoscute;   - exerciții de identificare a stimulilor vizuali;   - exerciții de localizare a sunetelor din mediul ambiant (identificarea sursei zgomotelor, a vocii persoanelor din mediul familiar copilului etc.);   - exerciții și jocuri de recunoaștere a onomatopeelor.
1.2. Identificarea și discriminarea sunetelor dintr-un cuvânt și recunoașterea poziției acestora, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a auzului fonematic (diferențieri auditive: zgomote, onomatopee, sunete emise din diverse surse);   - exerciții-joc de imitare a unor sunete;   - exerciții de executare a unor comenzi verbale simple;   - exerciții-joc de indicare a sunetelor/silabelor percepute prin diferite semne: bătăi din palme, ridicarea unui obiect, jetoane puse pe bancă etc.;   - jocuri de pronunție a cuvintelor ce încep/se termină/conțin un anumit sunet;   - exerciții-joc de despărțire în silabe;   - exerciții de reprezentare a silabelor prin simboluri/semne/gesturi/bătăi din palme;   - cântece de rostirea cuvintelor pe silabe;   - exerciții de desenare a unor ființe sau obiecte din mediul familiar a căror denumire conține sunetul specificat;   - exerciții-joc de recitare a unor versuri scurte.
1.3. Înțelegerea și transmiterea de mesaje simple prin limbaj expresiv sau corporal în mediu familiar   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale de pe fața profesorului;   - exerciții de citire a expresiilor mimico-faciale cu ajutorul pictogramelor;   - exerciții de utilizare a modelului mimico-gestual;   - exerciții-joc de elaborare a răspunsurilor emoționale exprimate mimico-gestual sau prin alte mijloace de comunicare augmentativă și alternativă;   - exerciții de răspuns la întrebări simple prin gesturi;   - exerciții de comunicare a unei nevoi prin expresii faciale sau gesturi;   - exerciții de exprimare a unor sentimente folosind gesturile;   - exerciții de exprimare a unor sentimente utilizând limbajul corporal;   - exerciții-joc de comunicare a vârstei cu ajutorul degetelor;   - exerciții-joc de exprimare a opiniilor folosind gesture sau diferite semne;   - exerciții de transmitere a unor emoții, utilizând limbajul mimico-gestual;   - jocuri didactice de expresie mimico-facială;   - jocuri cu marionete;   - jocuri de rol.

Clasa a IV-a
1.4. Emiterea de sunete, silabe și pronunțarea de cuvinte uzuale cu rol comunicațional, inclusiv prin utilizarea în asociere a metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a motricității aparatului fono-articulator;   - exerciții-joc de utilizare a respirației corecte în timpul articulării cuvintelor;   - exerciții-joc de formare și educare a ritmului adecvat în vorbire;   - exerciții-joc de formare și educare a intonației vocii copilului în vorbire;   - exerciții-joc de formare și educare a tonului vocii copilului în vorbire;   - exerciții de diferențiere a vocalelor;   - exerciții de diferențiere a consoanelor;   - exerciții-joc de imitare a unor onomatopee;   - exerciții-joc de pronunțare a unor onomatopee, însoțite de mișcare;   - exerciții de despărțire în silabe marcând pauzele;   - exerciții-joc de unire a silabelor în cuvinte simple;   - exerciții-joc de utilizare a formulelor de politețe;   - exerciții-joc de pronunțare clară și corectă a sunetelor limbii române;   - exerciții de pronunțare corectă a silabelor și cuvintelor uzuale;   - exerciții-joc de imitare a pronunției profesorului;   - exerciții de rostirea cuvintelor uzuale cu prelungirea unor sunete stabilite anterior;   - exerciții-joc de dicție, cântece, numărători ritmate;   - exerciții-joc de reproducere a unor sunete/silabe/cuvinte.
1.5. Identificarea semnificației unui mesaj simplu pe teme familiare, constituit din 1-2 unități semantice, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de concentrare a atenției;   - exerciții de selectare a imaginii corecte dintr-un set pentru a indica despre ce este vorba în mesaj;   - exerciții de desenare a răspunsului corect la mesaj;   - exerciții-joc de formulare de răspunsuri;   - exerciții-joc de utilizare corectă a cuvintelor: Da!, Nu!;   - jocuri de exersare a unor formule de mulțumire;   - exerciții-joc de alcătuire a unor propoziții simple de politețe;   - exerciții-joc de adresare de întrebări simple;   - exerciții de executare corectă a unor comenzi simple;   - jocuri de rol.

2. Receptarea de cuvinte și mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a IV-a
2.1. Identificarea semnificației unor imagini care prezintă întâmplări, fenomene, evenimente familiare   - exerciții-joc de formulare a unor răspunsuri ce implică alegerea duală/multiplă;   - exerciții-joc de povestire după imagini/fotografii;   - exerciții-joc de povestire prin intermediul desenului;   - lectură după benzi desenate;   - exerciții-joc de citire a orarului în imagini al clasei;   - exerciții-joc de povestire a întâmplărilor/fenomenelor/eventimentelor familiare prin intermediul cântecelor;   - exerciții-joc de dramatizare în vederea redării semnificației unei/unor imagini;   - audiții ale unor fragmente din basme/povești și selectarea imaginilor corespunzătoare;

Clasa a IV-a
- exerciții-joc de aranjare cronologică a imaginilor din poveste;   - joc de mimă după imagini.
2.2. Recunoașterea și citirea literelor mari și mici de tipar și/sau de mână și a cuvintelor uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții-joc de asocieri literă-sunet;   - exerciții de recunoaștere și numire a literelor mari și mici de tipar și de mână;   - exerciții de observare a etichetelor din clasă plasate pe dulapuri, sertare, deasupra cuierelor, etc.;   - exerciții de răsfoire a unor cărți ce conțin doar imagini și citirea acestora cu ajutorul profesorului;   - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a literelor mari și mici de tipar și/sau de mână din cuvinte uzuale mono- și bisilabice;   - exerciții de marcare prin colorare, subliniere, încercuire a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice din propoziții simple;   - exerciții de pronunție cuvintelor mono-, bisilabice prin vorbire reflectată și/sau pe bază de suport gestual și motric;   - exerciții de citire după profesor a unor cuvinte mono- și bisilabice;   - exerciții de citire cu voce tare și pe silabe a cuvintelor mono- și bisilabice;   - exerciții de citire a unor cuvinte uzuale pe silabe;   - citirea în perechi, citirea în ștafetă, citirea ghidată a unor cuvinte uzuale mono- și bisilabice;   - exerciții de citire globală a cuvintelor mono- și bisilabice;   - exerciții de citire în ritm propriu a silabelor;   - exerciții de citire în ritm propriu a cuvintelor mono- și bisilabice.
2.3. Înțelegerea semnificației unui cuvânt scris și asocierea cu obiectul sau imaginea corespunzătoare, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții joc de asociere cuvânt scris-obiect/imagine;   - exerciții joc de asociere obiect/imagine-cuvânt scris;   - utilizarea softurilor educaționale pentru realizarea corespondenței cuvânt scris-imagine;   - jocuri de completarea unor propoziții lacunare;   - jocuri de rol;   - ghicitori.

3. Formularea de mesaje simple scrise și/sau prin metode alternative și augmentative de comunicare în contexte familiare

Clasa a IV-a
3.1. Trasarea elementelor grafice și a conturilor literelor, folosind resurse variate   - exerciții pentru însușirea poziției corecte pentru scris;   - exerciții de prindere corectă a instrumentelor de scris (efectuarea unor măzgălituri, cercuri, zigzaguri etc.);   - exersarea musculaturii fine a mâinii și a coordonării mișcărilor prin colorare, hașurare în contur;   - exerciții de flexie-extensie a degetelor (imitarea cântatului la pian, a picăturilor de ploaie, a storsului rufelor etc.);   - exerciții de înșirare de mărgelute de dimensiuni diferite;   - exerciții de ruperea hârtiei după un contur;   - exerciții de modelare a plastilinei;   - coaserea unor puncte pe etamină în vederea pregătirii copilului pentru respectarea liniaturii;

Clasa a IV-a
- exerciții de trasare după contur;   - realizarea unor mâzgălituri în diverse direcții și forme cu ajutorul instrumentelor de scris;   - hașurări în spații determinate;   - exerciții de utilizare a foii de desen (cu un spațiu larg de scriere/desen), a caietului cu liniatură tip, a cretei colorate/albe, a creionului;   - exerciții de modelare a literelor din plastilină, pastă de modelaj, hârtie răsucită;   - exerciții de scriere a unor modele liniare/simboluri pe diferite suporturi (nisip, geamuri aburite, tablă, etamină) cu diferite instrumente;   - exerciții de ornare a literelor mici și mari de tipar prin desene, colorare, hârtie, semințe, etc.;   - realizarea unor desene cu litere personificate;   - realizarea unor lucrări plastice decorative folosind linia și punctul cu ajutorul diferitelor instrumente de scris;   - exerciții de conturare a literelor cu degetul pe blatul băncii, în aer, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă;   - exerciții de coordonare oculo-motorie;   - exerciții de sincronizare a mișcării ochiului cu mișcarea mâinii;   - exerciții de exersare a gestului rotativ și rectiliniu;   - exerciții de imitare cu mâna/degetul/creionul a pozițiilor orizontală, vertical, oblică;   - exerciții de orientare în spațiul de scris;   - exerciții de trasare după contur.
3.2. Identificarea semnelor de punctuație   - observarea semnelor de punctuație din plastic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;   - exerciții de trasare a semnelor de punctuație cu degetul pe blatul mesei, în aer, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;   - exerciții de încercuire a semnelor de punctuație dintr-un text scurt;   - exerciții de subliniere a semnelor de punctuație dintr-un text scurt .
3.3. Scrierea literelor de tipar și de mână și a cuvintelor simple, uzuale, inclusiv prin utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare   - exerciții de dezvoltare a musculaturii fine a mâinii;   - exerciții de modelare din plastilină a conturilor unor litere;   - exerciții de decorare a literelor de mână și de tipar;   - exerciții de unire a punctelor ce compun o literă;   - trasarea conturului unor litere, silabe, cuvinte simple cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;   - exerciții de scriere a literelor de mână folosind diverse instrumente de scris, pe suporturi variate;   - exerciții de copiere a literelor de tipar și de mână;   - exerciții de copiere a silabelor;   - exerciții de selectare a unor silabe dintr-o serie de silabe date scrise cu litere de tipar sau de mână pentru a obține cuvinte simple;   - exerciții de copiere a unor cuvinte simple;   - exerciții de completare de litere lacunare dintr-un cuvânt, însoțite de imagine;   - realizarea unor afișe pe teme familiare folosind imagini și cuvinte uzuale.
3.4. Redactarea unor mesaje simple, în contexte uzuale de comunicare, folosind materiale diverse.   - confecționarea unor felicitări/bilețele cu litere de tipar rupte sau decupate din reviste, ziare;   - decorarea unor obiecte sau desene cu ajutorul semnelor grafice;

Clasa a IV-a
- exerciții de scriere a unor bilețele folosind diferite semne, linii curbe/frânțe;   - exerciții de citire a mesajului;   - exerciții de copiere a literelor;   - exerciții de copiere a silabelor;   - exerciții de copiere a unor propoziții simple;   - exerciții de completare de cuvinte lacunare, însoțite de imagini;   - exerciții de scriere a unor cuvinte simple prin completarea sau combinarea unor silabe;   - exerciții de păstrare a distanței corecte între cuvinte;   - exerciții de plasare a semnelor de punctuație într-un mesaj simplu;   - exerciții de scriere cu majusculă;   - exerciții de scriere a unor cuvinte uzuale sau propoziții simple cu ajutorul softurilor educaționale;   - exerciții de scriere a unui mesaj simplu utilizând lada cu nisip/alfabetarul/litere magnetice;   - organizarea unui panou în clasă destinat transmiterii unor mesaje simple cu ajutorul desenelor, simbolurilor, cuvintelor, enunțurilor simple;   - realizarea unor etichete, fișe, postere, planșe pe teme familiare, după model dat;   - confecționarea unor etichete/materiale necesare în activitatea zilnică.

4. Relaționarea prin intermediul comunicării în contexte familiare

Clasa a IV-a
4.1. Asocierea formulelor de politețe cu diferite contexte familiare și manifestarea unui comportament civilizat în relația de comunicare   - exerciții de asociere imagini-formule de politețe;   - vizionarea unor filme educaționale privind utilizarea formulelor de politețe;   - exerciții practice de utilizare a formulelor de politețe;   - exerciții de asociere imagini-comportament civilizat în relația de comunicare;   - vizionarea unor filme educaționale privind comportamentul civilizat în comunicare;   - exerciții practice de însușire a unor comportament civilizat în comunicare;   - exerciții practice de comunicare nonverbală și verbal în vederea relaționării pozitive;   - jocuri de rol cu aplicarea regulilor însușite;   - vizite, plimbări, excursii.
4.2. Participarea la dialoguri scurte, dirijate, în situații de comunicare uzuale   - exersarea unor formule de salut, de adresare, prezentare și solicitare adecvate contextului;   - dialoguri scurte în diferite contexte, reale sau simulate, pe teme familiare;   - exersarea unor reguli de comunicare civilizată: ascultarea interlocutorului, vorbirea pe rând, etc.;   - jocuri de rol în contexte familiare;   - exerciții de formulare a unor sarcini sau instrucțiuni simple adresate colegilor;   - exerciții de formulare de răspunsuri;   - exerciții de concentrare a atenției;   - exerciții de primire sau oferire a unor complimente.
4.3. Emite mesaje simple prin care solicită sau dă informații, la cerere   - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care solicită informații utilizând pictograme;   - exerciții de emiteră a unor mesaje simple prin care oferă informații utilizând pictograme;   - exerciții de oferire a unor informații despre sine;   - exerciții de formulare a unor enunțuri simple utilizând imagini;   - exerciții de relatare a unor evenimente semnificative din viața proprie;   - exerciții de alegere a cuvintelor potrivite pentru numirea unor lucruri/evenimente familiare;

Clasa a IV-a
- exerciții de identificare a cel puțin două trăsături ale unor personaje de desene animate;   - exerciții de prezentări elementare ale unor jocuri preferate;   - jocuri de rol;   - dialoguri simple.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
Comunicarea non-verbală	- Limbajul corporal și expresiile faciale - Procedee figurative: gest, mimică, pantomimă - Comunicare augmentativă și alternativă: desene, fotografii, cărți de comunicare cu pictograme, limbaj mimico-gestual, Makaton, Signalong, PECS, tehnologii asistive (dispozitive low și high-tech)
Comunicarea verbală	- Actul fono-articulator - Elemente de identificare personală - Identitatea altor persoane cunoscute - Elaborarea de mesaje orale simple - Descifrarea mesajului recepționat - Răspunsuri la comenzi simple - Reacții verbale la întrebări - Utilizarea vocabularului tematic (familie, școală, profesii, anotimpuri, ființe, plante etc) - Cuvântul-element de comunicare - Propoziția simplă - Coerența și logica exprimării în propoziție - Propoziția enunțiativă, exclamativă, interogativă - Vorbire reflectată și independentă - Dialogul: - Inițierea sau încheierea unui schimb verbal - Identificarea unei persoane/a unui obiect - Formule de salut, de prezentare, de permisiune, de solicitare - Povestirea unor fapte și întâmplări după un suport vizual - Reguli de comunicare eficientă - Povestirea după imagini - Povestirea după text audiat - Noțiuni de fonetică-sunetul și litera; vocalele și consoanele - Comunicare expresivă
Citirea	- Cartea: copertă, pagină, text, ilustrații, orientare în pagină - Asociere fonem-literă mică și mare de mână și tipar - Cuvinte mono, bisilabice și propoziții simple - Citirea cu suport imagistic

Domenii de conținut	Clasa a IV-a
	- Metoda globală - Metoda fonetico-analitico-sintetică
Scrierea	- Poziția corectă la scris - Instrumente de scris - Coordonare oculo-motorie și motricitate fină - Orientare în spațiul paginii - Asociere fonem-literă-grafem - Desenarea literelor de tipar - Literele mari și mici de mână - Scrierea corectă a cuvintelor - Îmbinarea cuvintelor în propoziții simple - Scrierea unor mesaje scurte - Biletul - Felicitarea - Afișul

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare în concordanță cu specificul disciplinei.

Profesorul va urmări predarea conținuturilor prin crearea unor situații de învățare care să realizeze conexiunea permanentă cu celelalte discipline din planul-cadru de învățământ și viața reală, într-o abordare transdisciplinară și de utilitate practică.

Strategii didactice:

Metodele de învățământ vor fi selectate în raport cu contribuția specifică în formarea competențelor, conținutul activităților didactice și cu particularitățile elevilor (vârsta, nivelul dezvoltării psihice, tipul și gradul dizabilității, specificitatea mijloacelor de comunicare alternative). Se pot utiliza o varietate de metode didactice: expositive, intuitive, activ-participative etc.

Metodele expositive utilizate în activitățile didactice cu elevii cu dizabilități intelectuale vor respecta următoarele cerințe:

- folosirea unui limbaj adecvat, corespunzător nivelului comunicării;
- prezentarea clară, precisă și concisă a informațiilor, sistematizarea ideilor;
- antrenarea elevilor prin întrebări de control pentru a verifica nivelul înțelegerii conținuturilor și a interveni cu noi explicații și clarificări atunci când se impune acest lucru;
- evitarea verbalismului excesiv.

Metodele de simulare (bazate pe *jocul didactic* și *dramatizare*) pot fi aplicate cu succes, facilitând participarea activă, emoțională a elevilor, constituind și un mijloc de socializare și interrelaționare.

În contextul activităților didactice specific învățământului special *metoda demonstrației*, *a modelării sau a imitației* sunt potrivite și eficiente în actul educațional datorită compatibilității dintre specificul lor și particularitățile de învățare ale elevilor cu dizabilități.

Utilizarea *metodelor activ-participative* vor permite elevului cu dizabilități intelectuale atingerea competențelor prin efort personal sau prin colaborare cu alți colegi. Specific acestor metode este faptul că stimulează interesul pentru cunoaștere, facilitează contactul cu realitatea înconjurătoare și dezvoltă învățarea prin cooperare. Acestea

contribuie la formarea competențelor referitoare la ascultarea activă, luarea deciziei, autonomiei personale, responsabilității și participării sociale.

Selecția, stabilirea și integrarea *mijloacelor de învățământ* în cadrul activităților educațional-terapeutice se realizează prin corelarea permanentă a acestora cu specificul competențelor vizate, al conținuturilor concrete și al metodelor și procedeele didactice utilizate.

În cazul elevilor cu dizabilități intelectuale unele mijloace pot avea și un rol compensator, antrenând dezvoltarea unor competențe specifice.

Planificare și proiectarea didactică:

Programa școlară reprezintă documentul curricular oficial de referință pentru elaborarea planificării anuale și semestriale.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

- corelarea competențelor specifice cu conținuturile prezentate în programa școlară;
- stabilirea unităților de învățare;
- stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
- stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea anuală poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Nr. ore	Observații

Planificarea anuală presupune:

- identificarea unităților de învățare și a succesiunii acestora;
- asocierea unităților de învățare cu competențele specifice;
- eșalonarea în timp (precizarea numărului de ore pentru fiecare unitate de învățare).

Planificarea semestrială poate fi elaborată astfel:

Nr. crt.	Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore/ perioada	Observații

Planificarea semestrială presupune parcurgerea următoarelor etape:

- realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
- distribuirea conținuturilor pe unități de învățare;
- stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
- alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare.

În cazul elevilor cu dizabilități grave, severe și/sau asociate proiectarea intervenției educaționale se realizează prin **planuri de intervenție personalizate**.

În elaborarea planificărilor și proiectelor didactice trebuie avută în vedere corelarea cu planul de servicii individualizat elaborat pentru fiecare elev, precum și cu planul de intervenție personalizat.

Evaluarea

Evaluarea elevilor cu dizabilități intelectuale se realizează atât prin metode tradiționale, cât și prin metode moderne de evaluare. Ea are o funcție puternic ameliorativă, întreg procesul didactic și terapeutic adaptându-se permanent în funcție de rezultatele acesteia.

Astfel, strategia didactică trebuie elaborată în funcție de evaluarea inițială, accesibilizând conținuturile și adaptând competențele. Ponderea cea mai importantă o va

ocupa evaluarea formativă, evidențiind zona proximei dezvoltări, ca instrument de reglare a procesului de predare-învățare, utilizând punctele tari ale elevilor, cu scopul maximizării rezultatelor învățării. Evaluarea finală se va realiza diferențiat, în funcție de obiectivele propuse pentru fiecare elev.

Bibliografie

1. Bârsan, N., (1995), *Jocuri didactice specifice dezvoltării limbajului și comunicării orale a preșcolarilor mari*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
2. Cozma, A., (2008), *Psihopedagogia comunicării la copiii cu dizabilități mintale*, București: Editura RAR;
3. Cucuș, C., (2000), *Pedagogie generală*, Iași: Editura Polirom;
4. Gherguț, A., (2005), *Sinteze de psihopedagogie specială, Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Iași: Editura Polirom;
5. Gherguț, A., (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Iași: Editura Polirom;
6. Popovici, D.V., (2000), *Dezvoltarea comunicării la copiii cu deficiențe mintale*, București: Editura Pro Humanitate;
7. Popovici, D.V., (2016), (coord.), *Strategii de comunicare augmentativă și alternativă pentru copiii nonverbalii*, București: Editura Universității din București;
8. Verza, E., (1994), *Psihopedagogia specială*, București: Editura Didactică și Pedagogică;
9. Verza, E., Verza, E.F., (2011), (coord.), *Tratat de psihopedagogie specială*, București: Editura Universității din București;
10. Vlad, M., Ghilaș, I., Cozma, A., Vasiliu, C.M., (2009), *Dicționar enciclopedic de Psihopedagogie specială*, București: Editura Fundației Culturale Marin Speteanu;
11. *** (2016), *Repere pentru proiectarea și actualizarea curriculumului național. Document de politici educaționale*, Institutul de Științe ale Educației;
12. *** (2014), *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar-planuri-cadru de învățământ și programe școlare*, anexă la O.M. nr. 3593/18.06.2014;
13. *** (2011), *Legea Educației Naționale nr.1/2011 și actele normative subsecvente acesteia, referitoare la învățământul special și special integrat*;
14. *** *Planurile-cadru, programele școlare în vigoare*.

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației

Romeo Adrian COZMA, coordonator Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Cozma Romeo Adrian	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
Mozer-Schonborn Lucian	Școala Gimnazială Specială Nr. 7 București
Vasile Marinela	Școala Gimnazială Specială "Constantin Păunescu" București
Perșinaru Sorina Marinela	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Ionescu Corina	Școala Gimnazială Specială Nr. 2 București
Meran Mariana	Școala Gimnazială Specială "Sf. Nicolae" București